УДК 811.111’374
DOI https://doi.org/10.32782/2522-4077-2026-218-20

# АНГЛОМОВНІ ФОЛЬКЛОРНІ ТВОРИ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ

# ENGLISH FOLKLORE TEXTS IN THE CONTEXT OF TRANSLATION

**Пеліван О. К.,**
***orcid.org/0000-0002-2708-9514***
*кандидат філологічних наук, доцент,*
*доцент кафедри іноземних мов*
*Національного університету «Одеська юридична академія»*

Статтю присвячено комплексному дослідженню англомовних фольклорних творів в аспекті перекладу. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю поглибленого вивчення особливостей відтворення національно-культурної специфіки англійського фольклору українською мовою в умовах активізації міжкультурної комунікації. Метою статті є виявлення особливостей перекладу англомовних фольклорних творів, визначення основних труднощів їх відтворення українською мовою, аналіз перекладацьких стратегій і трансформацій, а також оцінювання ступеня збереження культурної та художньої своєрідності оригіналу. Матеріалом дослідження стали 50 англомовних фольклорних творів, представлених народними казками, легендами, міфами, баладами та переказами, відібраними з електронної бібліотеки Folklore, Folktales, and Fairy Tales from England та збірки English Fairy Tales, а також їх українські переклади. У роботі використано описовий, порівняльно-перекладознавчий, контекстуальний методи, метод аналізу перекладацьких трансформацій та елементи кількісного аналізу. У результаті дослідження встановлено, що англомовні фольклорні твори характеризуються жанровою різноманітністю, використанням культурно маркованої лексики, реалій, архаїзмів, фольклорних формул, фразеологізмів і символічних образів, які створюють значні труднощі під час перекладу. Визначено, що найпоширенішими способами відтворення таких одиниць є описовий переклад, функціональна заміна, транскрипція, транслітерація, калькування, конкретизація, генералізація та компенсація. Доведено, що вибір перекладацької стратегії залежить від ступеня культурної маркованості мовної одиниці та необхідності збереження її прагматичного навантаження. Встановлено, що сучасні українські переклади загалом забезпечують адекватне відтворення змісту, жанрових особливостей і художньої своєрідності англомовних фольклорних творів, хоча окремі культурно специфічні елементи зазнають адаптації відповідно до норм української лінгвокультури. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання в перекладознавстві, лінгвокультурології, фольклористиці, а також у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів і філологів.

**Ключові слова:** англомовний фольклор, фольклорний твір, художній переклад, перекладознавство, перекладацькі трансформації, культурно маркована лексика, реалії, лінгвокультурний аспект, міжкультурна комунікація.

The article presents a comprehensive study of English folklore texts from the perspective of translation. The relevance of the research is determined by the need for an in-depth investigation of the reproduction of the national and cultural specificity of English folklore in Ukrainian within the context of increasing intercultural communication. The aim of the study is to identify the specific features of translating English folklore texts, determine the major difficulties encountered in their translation into Ukrainian, analyse the translation strategies and transformations employed, and assess the degree to which the cultural and artistic uniqueness of the source texts is preserved. The research material comprises 50 English folklore texts, including folk tales, legends, myths, ballads, and traditional narratives, selected from the digital library Folklore, Folktales, and Fairy Tales from England and the collection English Fairy Tales, together with their Ukrainian translations. The study employs descriptive, comparative translation, and contextual methods, as well as translation transformation analysis and elements of quantitative

© Пеліван О. К., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

analysis. The findings demonstrate that English-language folklore texts are characterised by genre diversity and extensive use of culturally marked vocabulary, culture-specific items, archaisms, folklore formulae, phraseological units, and symbolic images, all of which create considerable challenges for translators. The study reveals that the most frequently applied translation techniques include descriptive translation, functional substitution, transcription, transliteration, calquing, concretisation, generalisation, and compensation. It is established that the choice of a translation strategy depends primarily on the degree of cultural markedness of a linguistic unit and the necessity to preserve its pragmatic function. The analysis also shows that contemporary Ukrainian translations generally ensure an adequate rendering of the content, genre characteristics, and artistic originality of English-language folklore texts, although certain culture-specific elements undergo adaptation in accordance with the norms of Ukrainian linguoculture. The practical significance of the research lies in the possibility of applying its findings in translation studies, linguocultural studies, folklore studies, and the professional training of future translators and philologists.

**Key words:** English folklore, folklore text, literary translation, translation studies, translation transformations, culturally marked vocabulary, culture-specific items, linguocultural aspect, intercultural communication.

**Постановка проблеми.** Фольклорні твори є важливим складником культурної спадщини кожного народу, оскільки відображають його світогляд, систему цінностей, історичний досвід і національну специфіку мовної картини світу. Англомовний фольклор, представлений народними казками, легендами, баладами, міфами, прислів'ями та іншими жанрами усної народної творчості, характеризується високим рівнем культурної маркованості, наявністю реалій, символів, архетипних образів, фольклорних формул, діалектних елементів і стилістичних особливостей, що формують його мовну та художню своєрідність. Саме ці характеристики значною мірою ускладнюють процес перекладу, оскільки потребують не лише адекватного відтворення змісту, а й збереження культурної, прагматичної та естетичної цінності оригіналу. Особливої уваги потребує дослідження взаємодії мовних і культурних чинників, які визначають вибір перекладацьких рішень та впливають на збереження національної своєрідності фольклорного тексту в перекладі. Це і зумовлює актуальність дослідження англомовних фольклорних творів в аспекті перекладу та необхідність системного вивчення способів відтворення їхніх лінгвокультурних особливостей у цільовій мові.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідження англомовних фольклорних творів у сучасній лінгвістиці та перекладознавстві ґрунтується на широкому спектрі праць, присвячених теорії фольклору, жанровій класифікації усної народної творчості, лінгвокультурним особливостям фольклорних текстів та проблемам їх інтерпретації. Важливе значення для розуміння специфіки англійського фольклору має класифікація його жанрової системи, у межах якої визначено основні жанри народної творчості, окреслено їх структурні, тематичні та функціональні особливості, а також проаналізовано характерні мовні ознаки різних типів фольклорних текстів [1].

Сучасні тенденції розвитку фольклору розглядаються також крізь призму популярної культури, де фольклор трактується як динамічна культурна система, здатна адаптуватися до нових соціальних умов, трансформувати традиційні сюжети та функціонувати в сучасному інформаційному просторі. Такий підхід дає можливість розширити уявлення про особливості функціонування фольклорних текстів у сучасній міжкультурній комунікації та їх подальшу рецепцію в перекладі [2].

Порівняльний аспект дослідження фольклору висвітлено у працях, присвячених методології компаративної фольклористики. У них обґрунтовано принципи зіставлення фольклорних традицій різних народів, визначено закономірності розвитку універсальних сюжетів, мотивів та архетипів, що створює теоретичне підґрунтя для аналізу перекладних відповідників англомовних фольклорних творів і виявлення особливостей передачі їхньої національно-культурної специфіки [3].

Методологічні засади дослідження фольклору суттєво доповнюють праці, присвячені музичній фольклористиці, у яких сформульовано основні принципи польового дослідження, класифікації, систематизації та аналізу фольклорного матеріалу. Запропоновані підходи можуть бути

ефективно застосовані під час комплексного аналізу словесного фольклору, зокрема вивчення його мовної організації та перекладацької інтерпретації [4].

Значний внесок у вивчення природи фольклору становлять узагальнювальні праці, у яких розкрито походження, жанрову систему, функції та художні особливості народної творчості. Особлива увага приділяється взаємозв'язку фольклору з національною культурою, традиціями, ментальністю та мовною картиною світу, що є важливим для дослідження культурної інформації, закладеної у фольклорних текстах, та її відтворення засобами іншої мови [5].

Окремий напрям сучасних досліджень пов'язаний із розвитком фольклорної лексикографії, яка розглядається як перспективний інструмент систематизації мовних одиниць фольклору. Аналіз фольклорної лексики, її семантики, варіантності та функціонування сприяє глибшому розумінню мовної специфіки фольклорних творів і створює підґрунтя для вибору адекватних перекладацьких стратегій під час відтворення культурно маркованої лексики [6].

Водночас сучасні дослідження демонструють тенденцію до переосмислення ролі фольклору в умовах глобалізації та цифрового суспільства. Відзначається відродження інтересу до традиційної народної творчості, її інтеграція в сучасний культурний простір та активне функціонування у різних формах художньої комунікації. Це зумовлює необхідність нових підходів до перекладу фольклорних творів, які мають забезпечувати збереження не лише їхнього змісту, а й культурної ідентичності та художньої своєрідності [7].

**Мета дослідження** полягає у виявленні особливостей перекладу англомовних фольклорних творів українською мовою, визначенні основних перекладацьких стратегій і трансформацій, що застосовуються під час відтворення їхніх мовних, стилістичних та лінгвокультурних особливостей, а також встановленні специфіки передачі національно-культурного компонента фольклорного тексту. Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких *завдань:* охарактеризувати жанрові та мовностилістичні особливості англомовних фольклорних творів; визначити основні труднощі перекладу англомовного фольклору українською мовою; проаналізувати способи відтворення культурно маркованої лексики, реалій, власних назв, фразеологічних одиниць і фольклорних формул; встановити найбільш поширені перекладацькі трансформації, використані під час перекладу англомовних фольклорних текстів; оцінити ступінь збереження національно-культурної специфіки та художньої своєрідності оригіналу в українських перекладах.

*Матеріалом дослідження* стали 50 англомовних фольклорних творів, представлених народними казками, легендами, міфами, баладами та переказами, відібраними з електронної бібліотеки Folklore, Folktales, and Fairy Tales from England [8] та збірки English Fairy Tales [9]. Для зіставного аналізу використано їхні українські переклади, опубліковані в електронній збірці «Англійські народні казки» [10].

**Виклад основного матеріалу**. Аналіз корпусу англомовних фольклорних творів засвідчив, що їх жанрова система охоплює народні казки, легенди, міфи, балади, перекази, прислів'я та народні оповіді, кожен із яких характеризується власними структурними, мовними та стилістичними особливостями. Найчисленнішу групу становлять народні казки, для яких типовими є традиційна композиційна побудова, наявність сталих зачинів (Once upon a time…), фінальних формул (They lived happily ever after), триразових повторів, архетипних персонажів, магічних предметів, символічних чисел та мотивів випробування героя. Англійські легенди відзначаються поєднанням історичних фактів із художнім вимислом, тоді як народні балади характеризуються ритмічною організацією тексту, великою кількістю діалогів, повторів і паралельних конструкцій.

Мовностилістичний аналіз показав, що англомовні фольклорні тексти вирізняються широким використанням архаїчної лексики, діалектизмів, історизмів, емоційно-експресивних епітетів, традиційних порівнянь, метафоричних образів і фразеологічних одиниць. Значну роль у побудові тексту відіграють формульні конструкції, які забезпечують ритмічність оповіді,

полегшують запам'ятовування та виконують композиційну функцію. Водночас важливою рисою англійського фольклору є використання культурно зумовлених реалій, назв історичних місцевостей, міфологічних персонажів, назв предметів побуту, традиційних одиниць виміру, звертань та етикетних формул, що формують його національну своєрідність.

Дослідження перекладів засвідчило, що найбільші труднощі виникають під час відтворення культурно маркованих мовних одиниць, які не мають прямих відповідників в українській мові. До них належать назви історичних адміністративних одиниць (shire), предметів традиційного англійського побуту (pudding, ale, hearth), міфологічних істот (brownie, pixie, banshee), а також власні назви, історичні реалії, архаїчна лексика й діалектні елементи. Додаткові труднощі спричиняє переклад фольклорних формул, римованих повторів, стилізованих звертань і народної гумористичної гри слів, які часто не можуть бути повністю відтворені без зміни структури тексту.

Аналіз способів перекладу культурно маркованих одиниць показав, що перекладачі використовують різні стратегії залежно від типу мовної одиниці. Реалії найчастіше передаються за допомогою описового перекладу або функціонального відповідника. Наприклад, shire перекладається як графство, ale – як традиційне англійське пиво, hearth – як домашнє вогнище або камін. Власні назви переважно відтворюються шляхом транскрипції або транслітерації (Robin Hood – Робін Гуд, King Arthur – король Артур), тоді як назви міфологічних персонажів можуть перекладатися як транскрипцією (pixie – піксі), так і функціональними аналогами (fairy – фея). Фразеологічні одиниці здебільшого передаються українськими еквівалентами або аналогами, а за їх відсутності – описовим перекладом із максимальним збереженням прагматичного значення.

Особливу увагу приділено відтворенню традиційних фольклорних формул. Встановлено, що англійський зачин Once upon a time майже в усіх перекладах передається українською формулою Жив-був або Колись давно, що забезпечує адекватне сприйняття тексту українським читачем. Завершальна формула They lived happily ever after перекладається як І жили вони довго й щасливо, що також є функціональним еквівалентом української казкової традиції. Подібні перекладацькі рішення свідчать про орієнтацію на збереження жанрових особливостей фольклорного тексту та його відповідність традиціям цільової культури.

Проведений аналіз дозволив встановити, що найчастіше під час перекладу англомовних фольклорних творів використовуються такі перекладацькі трансформації, як функціональна заміна, описовий переклад, конкретизація, генералізація, калькування, транскрипція, транслітерація, компенсація та перестановка компонентів речення. Найбільш продуктивними виявилися описовий переклад і функціональна заміна, оскільки саме вони забезпечують передачу культурної інформації за відсутності прямих лексичних відповідників. Калькування використовується переважно для відтворення символічних образів і стійких словосполучень, тоді як компенсація дає можливість частково відшкодувати втрату стилістичного ефекту або експресивності в інших фрагментах тексту.

Оцінювання українських перекладів показало, що в більшості випадків вдається успішно зберегти сюжетну організацію, жанрову специфіку, систему образів, композиційні формули та основне прагматичне навантаження англомовних фольклорних творів. Водночас окремі національно-культурні компоненти, пов'язані з історичними реаліями, локальними традиціями, діалектною лексикою, мовною грою та стилістичними відтінками, зазнають часткової нейтралізації або адаптації до української мовної картини світу. Це підтверджує, що переклад англомовного фольклору є не лише мовним, а й лінгвокультурним процесом, у якому важливого значення набуває пошук балансу між збереженням національної своєрідності оригіналу та забезпеченням зрозумілості тексту для читача цільової культури.

**Висновки.** Проведене дослідження засвідчило, що англомовні фольклорні твори характеризуються жанровою різноманітністю, усталеними композиційними моделями, культурно маркованою лексикою, фольклорними формулами та яскраво вираженою національною специфікою, що значною мірою визначає особливості їх перекладу. Встановлено, що найбільші

труднощі виникають під час відтворення реалій, архаїзмів, власних назв, фразеологізмів і культурно зумовлених образів.

Доведено, що найефективнішими способами перекладу англомовних фольклорних текстів є описовий переклад, функціональна заміна, транскрипція, калькування та компенсація, які забезпечують максимально повне відтворення змісту й прагматичного потенціалу оригіналу. Водночас повне збереження національно-культурної специфіки не завжди можливе, що зумовлює необхідність адаптації окремих мовних одиниць до української лінгвокультурної традиції.

Перспективним напрямом подальших досліджень є зіставний аналіз перекладів англомовних фольклорних творів різними перекладачами, а також застосування корпусних методів для виявлення закономірностей використання перекладацьких стратегій у різних жанрах англійського фольклору.

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:**

1. Бачинська Н. Я. Класифікація жанрів англійського фольклору**.** Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2017. № 29. Т. 2. С. 15–17.

2. Гурова І. Новітній фольклор як форма популярної культури в сучасних українських реаліях: культурологічний аналіз. Fine Art and Culture Studies. 2025. Вип. 1. С. 341–349. DOI: https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-49.

3. Давидюк В. Студії з порівняльної фольклористики : навч.-метод. посіб. / Волинський національний університет імені Лесі Українки, факультет філології та журналістики, кафедра української літератури. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 156 с.

4. Іваницький А. І. Українська музична фольклористика (методологія і методика): Навчальний посібник. Київ: Заповіт, 1997. 392 с.

5. Руснак І. Є. Український фольклор : навч. посіб. Київ : Видавничий центр «Академія», 2010. 304 с.

6. Сердега Р. Фольклорна лексикографія як новий вектор розвитку українського словникарства. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2023. Вип. 206. С. 128–135. DOI: https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-206-19.

7. Ткач А. А. Відродження фольклору в сучасному просторі українців. *Мистецтвознавчі записки:* зб. наук. праць. 2020. Вип. 37. С. 134-138. https://doi.org/10.32461/2226-2180.37.2020.221784

8. Ashliman D. L. Folklore, Folktales, and Fairy Tales from England: A Digital Library. URL: https://sites.pitt.edu/~dash/england.html (дата звернення: 20.07.2026).

9. English Fairy Tales. London: David Nutt. URL: https://www.gutenberg.org/files/7439/7439-h/7439-h.htm (дата звернення: 20.07.2026)

10. Англійські народні казки. URL: https://derevo-kazok.org/anglijski-narodni-kazki/ (дата звернення: 20.07.2026)

*Дата першого надходження статті до видання: 31.07.2026*
*Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.09.2026*
*Дата публікації (оприлюднення) статті: 06.11.2026*